



ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 378.147.091.33: (043.3)

Близнюк М. М.

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО СТРУКТУРУВАННЯ МЕТОДИЧНИХ СИСТЕМ НАВЧАННЯ ЕТНОДИЗАЙНУ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Зміни у сприйнятті, осмисленні та впровадженні національних культурних надбань та регіональних особливостей до художньо-проектної практики XXI століття призводять до виокремлення різних підходів до освоєння національної мистецької спадщини у творчій діяльності українських та зарубіжних художників й дизайнерів. Етнодизайнерський підхід ставить перед художниками декоративно-прикладного мистецтва в якості першочергових завдань пошук українського національного стилю та форми в контексті нових технологічних досягнень сьогодення. Це вимагає формування відповідних підходів до культури споживання та побудови її нової структури, що орієнтована на органічний спосіб життя, тісно пов'язаний із засобами інформаційних технологій.

Ключові слова: *методична система навчання, етнодизайн, декоративно-прикладне мистецтво, інформаційна технологія.*

На першому плані в XXI столітті перед державою, суспільством і вищою школою стоїть принципове завдання – створення сучасної індустрії освіти. У зв'язку із цим різко загострилася актуальність проблем якості підготовки фахівця на всіх її етапах за кардинально новими науково-педагогічними положеннями. У фокусі освіти виявилася методологічна підготовка студента (випускника) з кожної дисципліни й насамперед – з профілюючих. Особливого значення починають набувати не тільки міцність і глибина, але й затребуваність фундаменту, на якому вибудовується професійна підготовка. Забезпечення фундаментальної підготовки створює рівні можливості для “навчання через все життя”, сприяє творчому розвитку й самореалізації особистості.

Актуальність звернення до проблем національної самоідентифікації обумовлюється розвитком суспільства, його реакцією на зміни у економічній, політичній, демографічній ситуації. У цьому сенсі і художньо-проектна діяльність, як одна з форм освоєння людством навколишнього

середовища, не стоїть осторонь від розв'язання сучасних соціокультурних проблем.

З початку 70-х років минулого століття в світі відбулося усвідомлення кризи освіти як загально-цивілізаційного феномена, розуміння незаперечності того факту, що проблеми освіти, разом з проблемами виживання і розвитку земної цивілізації, екології, енергетики, харчування та інших, увійшли в число глобальних проблем людства. Сутність цієї кризи проявляється в протиріччі між соціальними потребами в освіті і можливістю їх задоволення. Орієнтир системи освіти на засвоєння певної суми знань в сучасних умовах себе повністю вичерпав. Потрібно забезпечити адекватність освіти динамічним змінам, які проходять в природі і суспільстві, всьому навколишньому середовищі, зростаючому обсягу інформації, стрімкому розвитку нових інформаційних технологій. Обмеженість концептуальних ресурсів традиційної системи освіти зумовила постановку питання про зміну самої парадигми і моделі освіти.

Серед найважливіших науково-технічних і соціально-економічних проблем сьогодні особливо актуальними є проблеми інформатизації – створення системи ефективного забезпечення своєчасними, вірогідними і вичерпними відомостями і даними всіх суспільно значимих видів людської діяльності, умов для оперативного, ґрунтовного і всебічного аналізу досліджуваних процесів і явищ, прогнозування їх розвитку, передбачення наслідків прийманих рішень. Їх вирішення невіддільне від вирішення проблем інформатизації системи освіти, яка з одного боку відображає досягнутий рівень науково-технічного і соціально-економічного розвитку суспільства і залежить від нього, а з другого – суттєво його обумовлює. Разом з тим постають на перший погляд несумісні з інформатизацією та широким використанням всеможливих технічних засобів проблеми гуманітаризації освіти і гуманізації навчального процесу і суспільних відносин взагалі [1, с. 8-15].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в діяльності фахівців різного профілю, здійснення оперативної комунікації між ними, використання інформаційних ресурсів для реалізації інтелектуального потенціалу суспільства характеризують рівень інформатизації сучасного суспільства. Інформатизація стосується всіх напрямів розвитку суспільства, спричинює необхідність підвищення рівня володіння засобами ІКТ як окремою людиною, так і групами фахівців, спрямована на створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб на основі формування і використання інформаційних ресурсів [2, с. 3-6].

Сьогоднішній стан підготовки фахівців мистецьких спеціальностей художнього напрямку, і декоративно-прикладного спрямування зокрема, викликає необхідність використання інформаційних (інформаційно-комунікаційних) технологій у процесі навчання (підготовки) кваліфікованого

фахівця. У багатьох вищих навчальних закладах вводяться дисципліни з використанням професійно-орієнтованих прикладних програм як факультативи. Однак пануючу в цей час підготовку фахівців, орієнтовану винятково на систему дисциплінарних знань, не можна визнати задовільною. В процесі навчання студентів мистецького профілю необхідно сформувати базу знань широко ерудованого студента, який володіє науковою методологією пошуку й досліджень, у майбутньому мобільного фахівця, здатного виконувати науково-виробничі завдання різних рівнів складності.

Інформатизація сучасного суспільства призвела до зміни характеру професійної діяльності на основі впровадження до неї нових інформаційних технологій (НІТ), в зв'язку з чим змінився підхід до підготовки спеціаліста в різних сферах професійної діяльності. Слід зазначити, що останнім часом спостерігаються певні перетворення і в сфері художньо-проектної діяльності, пов'язані як з активною інтеграцією НІТ в сформовану структуру професійної діяльності дизайнера та художника, так і з появою нових видів дизайну, обумовлених сучасним рівнем розвитку НІТ, таких, як дизайн інтерфейсу, web-дизайн та ін. Зміни в структурі професійної діяльності майбутніх художників відповідно породжують певні нові вимоги до системи професійної освіти в галузі декоративно-прикладного мистецтва.

У сучасному взаємопов'язаному та взаємозалежному світі, в умовах посиленої глобалізації всіх сфер соціальної дійсності і розв'язуваних у них проблем є нагальна потреба у розвитку, становленні та формуванні багатовимірної людини з поліфонічним мисленням. У зв'язку з чим вчені (наприклад Р. Пол) відзначають, що великорозмірний світ не може бути освоєний людьми з монологічним типом мислення, що зростає число проблем з увагою на їх полімодальний характер вимагає відповідного міждисциплінарного аналізу та синтезу. При їх розв'язуванні необхідний пошук консенсусу між різними альтернативними позиціями і образами мислення.

Між тим результати проведеного аналізу стану мистецької освіти показують, що стан справ в системі підготовки фахівців художньо-проектного напрямку (сфера дизайну й декоративно-прикладного мистецтва) сьогодні є далеким від досконалості. З одного боку, програми підготовки фахівців у традиційних вузах художнього напрямку і в системі професійної освіти декоративно-прикладного мистецтва орієнтовані на сформовані стереотипи практичної діяльності. З другого боку, з'являються і діють на ринку дизайнерських послуг організації, які відчувають гостру потребу в кваліфікованих фахівцях. Тому зараз надзвичайно актуальні пошуки інноваційних шляхів ефективного розв'язання цих проблем. Все більш активне проникнення в сферу художньо-проектної діяльності інформаційно-комунікаційних технологій, поява нових галузей дизайну потребує перегляду стану дизайн-освіти та професійної освіти в даній

галузі. Особливо гостро постає питання пошуку нових концептуальних підходів до використання НІТ в навчанні прикладному та декоративному мистецтву, створення відповідних вимогам часу технологій навчання навчальних дисциплін, нових змісту, засобів, методів, прийомів і форм навчання. У цих умовах перед професійною освітою майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва гостро стоїть завдання навчання етнодизайну засобами інформаційних технологій (ІТ).

Перспективним шляхом розв'язання розглядуваних проблем є впровадження в навчальний процес інформаційно-комунікаційних технологій навчального і професійного призначення, що базуються на системному підході та диференціації навчання. Масштаби та ефективність використання комп'ютерної техніки та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій зумовлюють високі вимоги до інформатичної культури фахівців, від чого залежить науково-технічний і економічний потенціал держави. Саме тому інформатична культура розглядається зараз як необхідний атрибут освіти спеціаліста будь-якого профілю й основи її необхідно формувати під час навчання в різноманітних навчальних закладах. Підходи до розв'язання розглядуваних проблем запропоновано в дисертаційному дослідженні автора "Формування основ інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів декоративно-прикладного мистецтва" [3].

Підготовці фахівців до професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства, підвищенню якості освіти за рахунок використання засобів ІКТ присвячено багато досліджень. Накопичено значний досвід використання нових інформаційних технологій у навчальному процесі, який висвітлено в працях В. Ю. Бикова, В. Г. Болтянського, В. П. Беспалька, А. Ф. Верланя, М. З. Грузмана, А. М. Гуржія, А. П. Єршова, М. І. Жалдака, Ю. О. Дорошенка, В. М. Монахова, Н. В. Морзе, Ю. А. Первіна, С. А. Ракова, Ю. С. Рамського, В. Г. Розумовського, І. Ф. Следзинського, С. І. Шварцбурда та ін. Психологічні аспекти проблем інформатизації навчального процесу досліджувались в роботах П. Я. Гальперіна, В. П. Зінченка, Ю. І. Машбиця, В. В. Рубцова, Н. Ф. Талізної, І. М. Яглома. У загальнотеоретичному осмисленні проблем, які мають місце в науковому дослідженні, автор опирається на концептуальні дослідження українських та зарубіжних вчених в галузі мистецтвознавства О. Я. Боднара, О. М. Голубця, В. Я. Даниленко, М. Р. Селівачова, М. Є. Станкевича, О. Г. Соломченка, Б. О. Рібакова, Ю. П. Лащука, Р. Т. Шмагало, О. К. Федорука, А. В. Чебикіна та інших.

Одним із найбільше діючих чинників, що негативно впливають на практичне розв'язання аналізованої проблеми, є недостатній рівень розвитку методичних систем навчання різних дисциплін засобами інформаційних технологій студентів етнодизайнерських спеціальностей – майбутніх випускників вищих навчальних закладів декоративно-прикладного мистецтва. Під методичною системою навчання розумітимемо

структуру, компонентами якої є цілі, зміст, методи, форми та засоби навчання, якій притаманна специфіка, що виявляється в процесі розкриття сенсу змісту та виявлення взаємозв'язків між компонентами системи (А. М. Пишкало) [4].

Теоретична й практична значущість істотного поліпшення методичної системи навчання на основі інформаційних технологій настільки велика, що набуває статусу окремої наукової проблеми. Різноманітні аспекти її розв'язання знайшли свій відбиток у працях Н. В. Апатової, А. П. Єршова, В. Г. Житомирського, М. І. Жалдака, В. М. Заварикіна, Л. А. Карташової, М. С. Корця, В. В. Лапінського, М. П. Лапчика, Ю. І. Машбиця, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамського, В. В. Щеннікова, М. І. Шкіля, М. І. Яковлева та ін.

Незважаючи на значну увагу вчених до проблем навчання на основі інформаційних технологій майбутніх фахівців художньо-проектного напрямку, вкрай актуальна проблема навчання етнодизайну студентів художників декоративно-прикладного мистецтва дотепер не стала темою окремого дослідження. Як свідчить практика, стрімкий розвиток обчислювальних засобів як програмних, так і апаратних не приводить до такого ж стрімкого використання інформаційно-комунікаційних засобів моделювання у вищих навчальних закладах (ВНЗ) художнього напрямку. Зазначена проблема, серед іншого, обумовлена суперечностями між вимогами суспільства до сучасних художників декоративно-прикладного мистецтва і результатами їхньої професійної підготовки.

Аналіз наукових досліджень та професійної діяльності фахівців-художників у галузі декоративно-прикладного мистецтва показує, що рівень їх готовності до використання ІКТ залежить від системи навчання: методологічних основ створення систем навчання; змісту, засобів, форм і методів навчання; матеріального забезпечення навчального процесу; компетентності викладачів фахових дисциплін у галузі етнодизайну. Модернізація системи навчання етнодизайну шляхом перетворення навчального середовища на засадах технологічності, широкого застосування ІКТ як засобів навчання й об'єктів вивчення, створення системи навчання, метою впровадження якої вбачається формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до використання інформаційних технологій є вкрай актуальними і невідкладними на сьогодні.

Методологічною основою дослідження є положення С. Л. Рубінштейна, О. М. Леонтьєва про принцип єдності свідомості й діяльності в психології, тлумачення Ю. І. Машбиця про навчання як управління навчально-пізнавальною діяльністю, ідеї теорії Н. Ф. Талізінної поетапного формування розумових дій при навчанні, роботи В. В. Давидова і Д. Б. Ельконіна про розвиваюче навчання, положення Ю. К. Бабанського, В. В. Краєвського, М. М. Скаткіна про організацію навчального процесу, а також положення А. П. Єршова, М. І. Жалдака, В. М. Монахова про інформатичну культуру як

компонент загальної культури, наукові роботи з декоративно-прикладного мистецтва Є. А. Антоновича, О. Я. Боднара, О. С. Найдена, М. Р. Селівачова, М. Є. Станкевича, Я. П. Запаско, Т. В. Кара-Васильєвої, В. Ю. Могилевського, Я. О. Кравченко, О. К. Федорука.

Вихідну загальнометодологічну основу дослідження утворює діалектика, на основі якої можна охопити “живу дійсність в цілому” (Ю. М. Сеньковський, Л. І. Сандуляк, Н. І. Библюк, І. А. Пелипейко) і насамперед її закони і принципи – “закон збігу протиріч” (А. Ф. Лосєв), принцип загального зв'язку і єдності світу та ін., а також їх модифіковані вираження у вченні “про цілісність знань, живий зв'язок всіх наук” (Ф. Новаліс, Ф. Шеллінг, А. Шлегель), в діалектиці всеєдності Тейяра де Шардена, в ноосферній концепції В. І. Вернадського і глобальній екології І. Р. Пригожина, що вимагає не тільки враховувати полярності, але і вважати їх правомірними й рівноцінними, шукати шляхи адаптації до них. Ядро загальнонаукових підстав складають принципи цілісності, діяльності, додатковості, відповідності, єдності онтології і гносеології, “подвійного входження базисних компонентів в систему” (В. С. Ледньов). В якості загальнонаукових підстав дослідження виступають також органічно-цілісні підходи в теорії систем (А. А. Богданов, Л. Берталанфі), ідеї провідної ролі співробітництва в еволюційному становленні людини і органічного синтезу в ньому соціальних і біологічних складових (П. А. Кропоткін, Л. І. Мечніков, західна соціобіологія), унікальності та рівноцінності культур і цивілізацій (М. Я. Данилевський, М. М. Ковалевський, А. Тойнбі, Т. Шпенглер), діалогу культур (М. Бахтін, В. Віблер, С. Курганов). Крім того до загальнонаукових підстав відносяться деякі ідеї філософсько-наукознавчого характеру, “парадигмальна теорія” Т. Куна, теорія “трьох світів” К. Поппера та ін.

Мета дослідження полягає у науковому обґрунтуванні й структуруванні підходів до методичних систем навчання етнодизайну майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва, що орієнтовані на широке використання в навчальному процесі сучасних ІКТ.

Завдання дослідження сформовані відповідно до поставленої мети:

- здійснити ретроспективно-сутнісний аналіз наукових досліджень проблеми навчання етнодизайну на основі ІТ майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва;
- проаналізувати стан навчання етнодизайну на основі ІТ майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва на національному рівні і у високорозвинених країнах світу;
- обґрунтувати організаційно-методичні умови використання інформаційно-інформаційно-комунікаційних технологій майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва.

Результати аналізу суперечностей між вимогами інформаційного суспільства та наявним рівнем підготовленості майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва свідчать про необхідність перебудови

системи їхнього навчання у ВНЗ художнього напрямку, надання ознак технологічності в розумінні обов'язковості досягнення наперед запланованого результату – готовності до застосування ІКТ у майбутній професійній діяльності та з метою самовдосконалення.

Етнодизайн, як один з видів творчої художньо-проектної діяльності, що ґрунтується на культурно-мистецьких засадах традиційного декоративно-прикладного мистецтва і новітніх технологій дизайну, має необмежені навчально-виховні та творчо-розвивальні можливості. Провідними завданнями створення і функціонування ІКТ-орієнтованої системи навчання етнодизайну мають стати: актуалізація свідомого оволодіння засобами ІКТ студентами, формування готовності студентів до застосування ІКТ у майбутній професійній діяльності і самовдосконалення знань у галузі ІКТ [5].

Проведений комплексний аналіз численних науково-педагогічних джерел дає підстави для висновку, що методична система навчання етнодизайну повинна включати як технологію художнього проектування (дизайнера), так і технологію технічного проектування (інженера-конструктора), оскільки етнодизайном забезпечується український національний стиль формотворення і тектонічних, і технічних конструкцій [6, с. 11].

Діалектичний зв'язок між застосуванням ІКТ у навчанні майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва та рівнем відповідності результатів їхнього навчання запитам суспільства може розглядатись як системотвірний чинник навчання етнодизайну. Метою впровадження інтеграційної системи навчання етнодизайну засобами інформаційних технологій у ВНЗ художнього напрямку є формування системи ІКТ-компетентностей майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва як важливої складової професійної готовності. Система навчання етнодизайну засобами інформаційних технологій відрізняється від систем, розроблених і описаних раніше, що передбачає: інтенсивне застосування засобів і методів ІКТ як об'єктів вивчення, так і засобів навчання; органічне поєднання групових і мережних організаційних форм навчальної діяльності студентів.

Теоретичний аналіз інформаційних джерел з досліджуваної проблеми здійснювався в рамках дослідження А. Руденченко "Теоретичні і методичні засади навчання етнодизайну студентів у вищих мистецьких навчальних закладах" на засадах полінаукового підходу й освітньо-культурного синтезу. З урахуванням результатів досліджень вітчизняних фахівців у галузі дизайну, таких дослідників-мистецтвознавців, як О. Боднар, О. Бойчук, В. Даниленко, В. Єльков, В. Костенко, Ю. Легенький, С. Мигаль, Е. Мисько, С. Рибін, М. Селівачов, А. Чебикін, Р. Шмагало, В. Шостя, М. Яковлєв та ін. виокремлено як актуальні та необхідні такі мистецтвознавчі проблеми: осмислення процесів становлення та розвитку української матеріальної культури, взаємодії тектонічних мистецтв і техніки; синтез видів художньо-проектної діяльності в контексті формування гармонійного предметно-

просторового середовища; розвиток екологічного дизайну як напряму проектування гармонійного предметного середовища з урахуванням вимог охорони довкілля та культури тощо [6, с. 12-13].

Формування готовності студентів до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у майбутній професійній діяльності та з метою самовдосконалення ("ІТ-готовності", – за влучним висловом Л. А. Карташової [5]) за системою навчання етнодизайну засобами інформаційних технологій має напрями: використання ІТ як об'єкту навчання, засобу навчання та засобу навчально-пошукової професійно-орієнтованої діяльності. Використання ІТ як об'єкта вивчення передбачається в процесі навчання дисциплін "Інформатика", "Основи комп'ютерної графіки" (I освітньо-кваліфікаційний рівень); "Комп'ютерна графіка", "Комп'ютерне проектування" (II освітньо-кваліфікаційні рівні); "Інформаційний дизайн", "Комп'ютерне проектування" (III освітньо-кваліфікаційні рівні). Використання ІТ як засобів навчання передбачає їх застосування викладачами ВНЗ художнього напрямку в процесі навчання етнодизайну на основі ІТ, так і професійно-орієнтованих дисциплін, що вимагає розроблення підсистеми системи навчання інформаційних технологій, призначеної для підвищення кваліфікації викладачів. Використання ІТ як засобів діяльності передбачає їх застосування в діяльності як викладачів, так і студентів з метою формування практичних навичок. У системі навчання етнодизайну на основі інформаційних технологій рівень знань та попередньої підготовки студента в галузі ІТ розглядається як сигнальний параметр, тому перебіг процесу навчання для кожного студента залежить від темпу засвоєння ним навчального матеріалу, який, у свою чергу, визначається особистісними характеристиками самого студента.

Виходячи з вітчизняних реалій стану художньо-проектної творчості, у методичній системі навчання етнодизайну студентів вищих мистецьких навчальних закладів необхідно передбачити неперервну освіту майбутніх фахівців, а також стажування викладачів з етнодизайну. Результати досліджень в умовах нового соціального руху – антиглобалізму, покликані набути компетентності з етнодизайну – художньо-проектної творчості, яка враховує етнічні особливості формотворення і декорування. Виявлено також інші пріоритетні педагогічні проблеми навчання етнодизайну студентів вищих мистецьких навчальних закладів: відірваність художнього проектування предметів в етнічному стилі один від одного та відсутність зв'язку етнодизайнерських проектів від реальних історико-етнографічних середовищ окремих регіонів України [6, с. 13].

Запропонована інтегрована система навчання етнодизайну засобами інформаційних технологій є особистісно зорієнтованою – процес навчання здійснюється в такому темпі, який буде доступним кожному студентові. Система навчання етнодизайну засобами ІТ характеризується поєднанням

педагогічного управління з ініціативою та самостійністю студентів. Викладач спрямовує навчально-пізнавальну діяльність студентів, одночасно стимулюючи їхню самостійну роботу, впровадження системи навчання інформаційних технологій, спрямовану на розвиток особистості, зокрема на забезпечення активності студентів у навчальному процесі, на їх саморозвиток, сприяє їх гармонійному вдосконаленню та дає змогу ефективно сформувати належні знання та вміння з ІТ у студентів – майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва з різним рівнем здібностей і попередньої підготовки. Згідно з системою навчання етнодизайну засобами інформаційних технологій студенти набувають знань шляхом власних відкриттів; формують свої пізнавальні якості, розвивають продуктивність мислення, самостійно роблять узагальнення, набувають умінь та навичок практичного застосування ІТ.

Основою для інноваційного способу організації навчального процесу з етнодизайну у вищих мистецьких освітніх закладах, насамперед, має стати теоретично обґрунтована та поширена у світовому інформаційному просторі концепція сталого розвитку. Пріоритетними теоретико-методичними засадами реалізації цієї концепції є взаємодоповнюваність принципів екологічності, етнокультурності й економічності у фаховій підготовці майбутніх фахівців, які покликані удосконалювати предметне середовище з урахуванням гармонійного поєднання краси та доцільності [6, с. 17].

Застосування системи навчання засобами інформаційних технологій забезпечить випереджальне навчання студентів, формування в них потреби безперервного саморозвитку, умінь та навичок самоосвіти, самостійного та творчого підходу до процесу набуття знань. Стан і тенденції розвитку соціуму дають можливість прогнозувати необхідність подальшою розвитку системи навчання інформаційних технологій, оскільки результати навчання мають відповідати соціальним, науковим і технологічним цілям, рівневі розвитку суспільства, внутрішнім цілям і потребам системи освіти. У методичній системі дослідниками виокремлено ціннісно-смісловий, суб'єктно-організаційний та процесуально-діяльнісний модулі [6, с. 21].

У межах ціннісно-сміслового модуля передбачений методичний вплив на внутрішньо-особистісне середовище студента, на пробудження у нього мотивації до навчальної діяльності у галузі етнодизайну: прийняття соціокультурних цінностей, етичних норм взаємодії з етнокультурним середовищем і ландшафтом, переконання, схильність до підтримки національних традицій, забезпечення в колективі атмосфери фізичного і емоційного благополуччя; самодіагностика здібностей до художнього проектування в етнічному стилі тощо. В ціннісно-смісловому модулі методичної системи пріоритетну роль відведено фактору викладача інтегрованого курсу, який залучає студентів до пізнання етнічних культурних цінностей, традицій, сам є носієм етнонаціональної культури, здійснює

художньо-проектну діяльність спільно зі студентами, сприяє їхньому самоусвідомленню себе як носіїв етнокультури тощо.

Суб'єктно-організаційним модулем методичної системи передбачено взаємодію викладача та студентів із зовнішнім соціокультурним середовищем: членами творчих професійних спілок, представниками інших культур; установами культури (музеями, галереями, бібліотеками, виставковими залами та ін.); центрами народної творчості та ін. У процесі взаємодії студентів із зовнішнім етнокультурним середовищем створюються педагогічні умови, сприятливі для науково-дослідницької етнографічної діяльності викладача і студентів, оволодіння ними сучасними засобами художнього вираження творчого задуму в етнічному стилі.

Процесуально-діяльнісним модулем передбачено взаємодію викладача та студентів на аудиторних та позааудиторних заняттях з етнодизайну, під час яких здійснюється реалізація змісту програмового матеріалу, використовується навчально-методичне забезпечення (електронні підручники і посібники, спеціальна фахова література, кращі зразки творів образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та дизайну, комп'ютерні програми (Adobe Photoshop, Corel Draw, 3D Studio Max, Screenshot, Rhino Ceros, Auto Cad), художні матеріали та інструменти тощо), художньо-проектна розробка, технічне конструювання і пошукове макетування об'єктів в етнічному стилі тощо.

Розроблена система навчання етнодизайну засобами ІТ майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва дає змогу більш ефективно використовувати навчальний час, збільшити обсяг і підвищити якість самостійної роботи студентів, забезпечити індивідуалізацію, інтенсифікацію та результативність навчально-виховного процесу. У навчально-виховному процесі корисними будуть методичні посібники "Комп'ютерні технології графічних побудов", "Інформаційно-комп'ютерні технології: мистецький аспект"; посібник-підручник "Інформаційні технології у підготовці фахівців художнього-проектного профілю", "Практикум з дисципліни "Комп'ютерне проектування", "Основи інформаційно-комунікаційних технологій", "Мультимедійне проектування", що використовуватимуться в підготовці майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва за умов впровадження системи навчання інформаційних технологій; методичні рекомендації, програми навчально-методичних тренінгів та науково-методичних семінарів щодо формування ІТ-готовності та викладачів ВНЗ художнього напрямку.

Результати наукового пошуку свідчать, що етнодизайн розглядається як художньо-проектна технологія, стильовий напрям формотворення, нова парадигма етнічної культури, спосіб опредмечення ментального ставлення представників етносів до своїх ландшафтів тощо. На основі положень Закону України "Про народні художні промисли", сутність поняття "етнодизайн" – це творче варіювання технологій художніх промислів з

урахуванням особливостей формотворення і декорування в історико-етнографічних регіонах України. Дослідниками актуалізовано низку інших формулювань: етнодизайн – це напрям формотворення та фігуротворення навколишнього середовища в етнічному стилі (В. Тименко); етнодизайн – нова парадигма бачення складного комплексу народної, ремісничої та професійної культури (Ю. Легенький); етнодизайн – це виявлення особливостей організації функцій, специфічне поєднання матеріалів та особливих прийомів їх обробки, спосіб розкриття характерного для національної психології ставлення до ландшафту та організації штучного середовища (А. Іонніков) [6, с. 31].

Основні положення, результати і висновки проведеного дослідження можуть бути використані викладачами ВНЗ художнього напрямку, викладачами-практиками, науковцями для подальшого обґрунтування теоретичних і методичних засад навчання етнодизайну засобами ІТ майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва.

За нашим припущенням ефективність підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва значно підвищиться за умов:

- інтеграції змісту окремих комп'ютерно-орієнтованих навчальних дисциплін у цілісний зміст мистецької підготовки студентів художньо-проектного напрямку;

- створення якісно нових навчально-методичних комплектів з інтегрованих курсів, у яких реалізувати принцип наступності та єдності змістової й процесуальної сторін навчальної діяльності студентів на різних освітньо-кваліфікаційних рівнях підготовки;

- застосування у процесі навчання етнодизайну особистісно-орієнтованого напрямку для забезпечення розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців у галузі декоративно-прикладного мистецтва

- комплексного використання сукупності таких дидактичних засобів, як інформаційно-комунікаційні технології, вдосконалені на основі модульного принципу побудови змісту матеріалу, традиційні лабораторні експерименти, комп'ютерне моделювання, тестування як одного із методів контролю засвоєння змісту етнодизайнерської підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва.

Апробація і впровадження результатів дослідження здійснювалися на основі використання авторських інтегрованих програм у навчальних закладах декоративно-прикладного мистецтва; участі автора у міжнародних інвестиційних проектах за методикою використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі; виступах автора на науково-практичних конференціях і семінарах; звітів на кафедрі, роботи в якості викладача комп'ютерних дисциплін. Впровадження результатів дослідження в навчальний процес здійснено в 2002–2016 рр. у вигляді експериментального курсу “Комп'ютерна графіка” та “Комп'ютерне проектування” на основі наступності програм підготовки фахівців у галузі

декоративно-прикладного мистецтва.

Висновки. Проведений аналіз культурологічної, мистецтвознавчої, педагогічної літератури з проблем використання інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини, професійної діяльності та освіти показав, що період інформатизації суспільства в усіх розвинених країнах закономірно привів до формулювання нових вимог, що пред'являються до системи освіти і до принципів організації процесу трансляції культурно-історичного досвіду в спадкоємності поколінь. У пропонуваному дослідженні вивчалися проблеми інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій до процесу підготовки фахівців художньо-проектного напрямку.

У ході педагогічного аналізу можливостей застосування комп'ютерної графіки у професійній підготовці фахівців у галузі декоративно-прикладного мистецтва, з'ясовані основні теоретичні підходи до інтеграції ІКТ в сферу навчання у ВНЗ художнього напрямку. Перший з них стосується можливості інтегрального подання змісту предметного середовища, що створюється на основі використання комп'ютера і в якому органічно поєднуються конкретні структури знань (гуманітарних і природничих), повноцінно представляється зміст відповідних об'єктів засвоєння. Другий підхід пов'язаний з забезпеченням найбільш ефективних умов для формування узагальнених способів навчальної діяльності, що обумовлюють розвиток у студентів повноцінних форм рефлексивно-теоретичного мислення.

Дослідниками сформульовано авторське визначення сутності етнодизайну як педагогічно доцільно організованого процесу передачі попередніми поколіннями наступним регіонального досвіду художнього проектування з урахуванням автентичних особливостей формотворення і декорування предметного довкілля. Викладачі і студенти повинні розглядати етнодизайн у контексті націєтворення, як початковий етап на шляху творення українського національного стилю у дизайні. З другого боку, етнодизайн – це вид комплексної міждисциплінарної художньо-проектної діяльності, що синтезує в собі регіональні традиції художньо-матеріальної культури, сучасні гуманітарні, мистецькі та технічні знання, методи художнього проектування та технічного конструювання, спрямовується на створення етнокультурного предметного середовища, естетично оцінюваного як цілісне, співмірне та гармонійне) [6, с. 31].

На основі цих підходів у дослідженні розроблена педагогічна модель інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій до процесу підготовки фахівців художньо-проектного напрямку – майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва. Для реалізації моделі розроблені адекватні їй технології навчання та педагогічні умови використання комп'ютерної графіки, що представляють собою цілісну систему цільового, змістового, технологічного підходів, що забезпечує ефективність підготовки майбутніх фахівців у навчальних закладах декоративно-прикладного мистецтва.

У процесі дослідно-експериментальної діяльності на практиці підтверджено основні теоретичні положення дослідження і виявлено, що студенти експериментальної групи, які володіють навичками роботи з різними графічними пакетами і використовують засоби комп'ютерної графіки, мають більш стійким зростання професійних умінь і навичок. В ході педагогічного експерименту виявлено найбільш доцільні напрями та форми інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій до процесу підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва.

Перспективи подальших досліджень. Проведене педагогічне дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Подальшого розроблення потребує вивчення дієвих механізмів реалізації й упровадження інноваційних результатів цієї роботи. Окрім цього, актуальним є визначення педагогічних умов і засобів інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій до фахової підготовки спеціалістів декоративно-прикладного мистецтва; визначення шляхів та методики формування методичної системи навчання етнодизайну з метою професійного самовизначення майбутніх фахівців.

Використана література:

1. Жалдак М. І. Проблеми інформатизації навчального процесу в середніх і вищих навчальних закладах / М. І. Жалдак // Комп'ютер в школі та сім'ї. – № 3. – 2013. – С. 8-15.
2. Гужвенко Е. И. Координирующая модель методической системы обучения информатике и информационным технологиям : авт-т дисс. докт. пед. наук : 13.00.02 – теория и методика обучения и воспитания (информатика, уровень высшего профессионального образования): Учреждение РАО “Институт информатизации образования” / Е. И. Гужвенко. – Москва, 2010. – 56 с.
3. Близнюк М. М. Формування основ інформаційної культури у студентів вищих навчальних закладів декоративно-прикладного мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / М. М. Близнюк ; Нац. пед. універ. ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2001. – 20 с.
4. Пышкало А. М. Методическая система обучения геометрии в начальной школе. / А. М. Пышкало // Авторский доклад по монографии “Методика обучения геометрии в начальных классах”, предст. на соиск. уч. степ. докт. пед. наук. – Москва, 1975. – 60 с.
5. Карташова Л. А. Система навчання інформаційних технологій студентів гуманітарних спеціальностей у вищих педагогічних навчальних закладах [Текст] : автореф. дис. ... д-р пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика (технічні дисципліни) / Л. А. Карташова. – Київ : НАПН Укр. Ін-т педагогіки НАПН Укр., 2011. – 38 с.
6. Руденченко А. А. Теоретичні і методичні засади навчання етнодизайну студентів у вищих мистецьких навчальних закладах [Текст] : автореф. дис. ... д-р пед. наук спец. : 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни) / А. А. Руденченко ; Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2017. – 42 с.

References:

1. Zhaldak M. I. Problemy informatyzatsii navchalnoho protsesu v serednikh i vyshchikh navchalnykh zakladakh / M. I. Zhaldak // Kompiuter v shkoli ta simi. – № 3. – 2013. – S. 8-15.
2. Guzhvenko Ye. I. Koordiniruyushchaya model metodicheskoy sistemy obucheniya informatike i informatsionnym tekhnologiyam : avt-t diss. dokt. ped. nauk : 13.00.02 – teoriya i metodika obucheniya i vospitaniya (informatika, uroven vysshego professionalnogo obrazovaniya)Uchrezhdenie RAO “Institut informatizatsii obrazovaniya” / Ye. I. Guzhvenko. – Moskva, 2010. – 56 s.

3. *Blyzniuk M. M.* Formuvannya osnov informatsiinoi kultury u studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv dekoratyvno-prykladnoho mystetstva : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / M. M. Blyzniuk ; Nats. ped. univer. im. M. P. Drahomanova. – Kyiv, 2001. – 20 s.
4. *Pyshkalo A. M.* Metodicheskaya sistema obucheniya geometrii v nachalnoy shkole / A. M. Pyshkalo // Avtorskiy doklad po monografii “Metodika obucheniya geometrii v nachalnykh klassakh”, predst. na soisk. uch. step. dokt. ped. nauk. – Moskva, 1975. – 60 s.
5. *Kartashova L. A.* Systema navchannya informatsiinykh tekhnolohii studentiv humanitarnykh spetsialnostei u vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh [Tekst] : avtoref. dys. ... d-r ped. nauk spets. : 13.00.02 – teoriia ta metodyka (tekhnichni dystsypliny) / L. A. Kartashova. – Kyiv : NAPN Ukr. In-t pedahohiky NAPN Ukr., 2011. – 38 s.
6. *Rudychenko A. A.* Teoretychni i metodychni zasady navchannya etnodyzainu studentiv u vyshchyykh mystetskykh navchalnykh zakladakh [Tekst] : avtoref. dys. ... d-r ped. nauk : 13.00.02 – teoriia ta metodyka navchannya (tekhnichni dystsypliny) / A. A. Rudychenko ; Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. – Kyiv, 2017. – 42 s.

БЛЫЗНЮК Н. Н. Научные подходы к структурированию методических систем обучения этнодизайна будущих художников декоративно-прикладного искусства средствами информационных технологий.

Изменения в восприятии, осмыслении и внедрении национальных культурных достояний и региональных особенностей в художественно-проектной практики XXI века приводят к выделению разных подходов к освоению национального художественного наследия в творческой деятельности украинских и зарубежных художников и дизайнеров. Этнодизайнерское содержание ставит перед художниками декоративно-прикладного искусства в качестве первоочередных задач поиск украинского национального стиля и формы в контексте новых технологических достижений современности. Это требует формирования соответствующих подходов к культуре потребления и построения ее новой структуры, которая ориентирована на органический образ жизни, тесно связанный со средствами информационных технологий.

Ключевые слова: методическая система обучения, этнодизайн, декоративно-прикладное искусство, информационная технология.

BLYZNIUK MYKOLA. Structuring approaches to the methodological training systems when teaching ethno design to future artists of decorative and applied arts by means of information technologies.

Changes in the perception, understanding and implementation of the national cultural heritage and regional characteristics in art and design practices of the 21st century lead to selection of various approaches to the development of the national artistic legacy in creative activity of Ukrainian and foreign artists and designers. The search of the Ukrainian national style and form within the context of new technological advance of today is the primary goal of ethno design content set by the artists of decorative and applied arts. This requires forming the appropriate approaches to the culture of consumption and development of its new structure, which is focused on the harmonious way of living, closely bound with means of information technologies.

Keywords: Methodical training system, ethno design, decorative and applied arts, information technologies.